

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/88/2019
Identifikačné číslo spisu: 1109216267
Dátum vydania rozhodnutia: 25.11.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Lubor Šebo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1109216267.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu K. K., bytom A. E. XX, XXX XX L., zastúpeného obchodnou spoločnosťou MĚSZÁROS BARIAKOVÁ advokátska kancelária s.r.o., so sídlom P. O. Hviezdoslava 344/23, 960 01 Zvolen, IČO: 52 488 047, v mene ktorej koná konateľka a advokátka JUDr. Ing. Jitka Mlynarčíková, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom Račianska 71, 813 11 Bratislava, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 25C/133/2009, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 19. júna 2018, sp. zn. 5Co/66/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi titulom náhrady nemajetkovej ujmy sumu vo výške 9.000,- € a titulom náhrady škody na zdraví sumu 31.440,- €, a to všetko v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku súd žalobu zamietol. Žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 65%. V odôvodnení uviedol, že žalobcovi patrí náhrada nemajetkovej ujmy pre pozbavenie osobnej slobody (väzba) od 30. októbra 1997 do 21. októbra 1998 v priebehu trestného stíhania, ktoré skončilo oslobodením žalobcu spod obžaloby z dôvodu, že nebolo preukázané, že sa dopustil skutku, ktorý mu bol kladený za vinu. Uviedol, že každé obmedzenie osobnej slobody predstavuje závažný zásah do súkromného a osobného života jednotlivca, ktoré sa dotýka jeho cti a povesti, preto preukazovanie existencie nemajetkovej ujmy nepovažoval za podstatnú otázku. S poukazom na judikatúru ESLP, českých i slovenských súdov náhradu nemajetkovej ujmy priznal v rozsahu 25 € za deň väzby. Pri rozhodovaní o náhrade za sťaženia spoločenského uplatnenia podľa zák. č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia vychádzal zo žalobcom predloženého odborného posudku znalca (odbor psychiatria), z ktorého vyplynulo, že poškodenie zdravia je v príčinnej súvislosti s trestným stíhaním a uväznením žalobcu. Pokiaľ žalovaná namietala objektivitu posudku, súd prvej inštancie uviedol, že znalec prirodzene vychádzal z podkladov a tvrdení vyšetrovanej osoby a na základe svojich odborných vedomostí a

znalostí bol schopný posúdiť, aké skutočnosti boli spôsobilé vyvolať zmeny na duševnom a telesnom zdraví vyšetrovaného. Za nevýznamné považoval časové hľadisko medzi väzbou a liečbou žalobcu (predovšetkým v psychickej rovine), ktorú žalobca začal riešiť až na základe výsledku trestného konania.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 19. júna 2018 sp. zn. 5Co/66/2018 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti a vo výroku o trovách konania. Žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Konštatoval, že z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyplýva, že žalobca bol trestne stíhaný pre spáchanie trestného činu vydierania, trestné stíhanie trvalo od 31. októbra 1997 do oslobodenia žalobcu spod obžaloby z dôvodu, že nebolo preukázané, že sa dopustil skutku, ktorý mu bol kladený za vinu (rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. januára 2009 sp. zn. 2To/342/08). V priebehu trestného stíhania bol žalobca vo väzbe od 30. októbra 1997 do 25. októbra 1998. V čase vzatia do väzby mal žalobca 25 rokov, krátko predtým vstúpil do manželstva s manželkou Z., s ktorou vytvoril samostatnú domácnosť, syn O. nemal ani dva roky. Po prepustení z väzby mal problémy nájsť si prácu, istý čas pracoval v cudzine. Po skončení trestného stíhania žalobca vyhľadal pomoc psychiatra. Predložil posudok o sťažení spoločenského uplatnenia, v zmysle ktorého zdravotné ťažkosti (posttraumatická stresová porucha s následkom trvalej povahovej zmeny, sociálnej izolácie, popudlivého reagovania na indiferentné podnety okolia, spôsobili významné oslabenie sociálneho a profesionálneho fungovania žalobcu), sú v príčinnej súvislosti s nezákonným stíhaním žalobcu justičnými orgánmi v rokoch 1997 a 1998. Znalec z odvetvia psychiatrie MUDr. Kvetoslav Moravčík ustálil sťaženie spoločenského uplatnenia na 2000 bodov (zvýšenie na dvojnásobok). Žalobca sa stal plne invalidným od roku 2011 (75 %-tný pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť pre ťažkú chronifikovanú posttraumatickú stresovú poruchu, ktorá vyvrcholila v trvalú zmenu osobnosti, lekárska správa z č.l. 271). Za tohto stavu podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie dospel k správnym skutkovým a na ne nadväzujúcim právnym záverom o opodstatnenosti žaloby v časti nemajetkovej ujmy podľa čl. V Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, keď vzhľadom na oslobodenie žalobcu spod obžaloby je potrebné väzbu podľa § 5 ods. 1 zák. č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom považovať za nezákonnú. Odvolací súd konštatoval, že neobstojí námietka žalovanej o neunesení dôkazného bremena žalobcom. Súd prvej inštancie podľa neho dospel tiež k správne mu záveru o primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy v rozsahu 25,- € za jeden deň väzby, keď správne prihliadol na existujúcu judikatúru súdov, vrátane rozhodnutia ESLP vo veci Winkler c/a SR, na ktoré poukazovala žalovaná. V početných súdnych rozhodnutiach súdy nemajetkovú ujmu za jeden deň väzby v takomto rozsahu považovali za primeranú; a to bez ohľadu na výšku odškodňovania obetí trestných činov podľa zák. č. 215/2006 Z. z. Uvedený predpis nemožno aplikovať vo veci bezvýhradne, ide len o jeden z návodov pri ustaľovaní rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy priznávanej v prípade, keď zodpovednosť štátu prichádza do úvahy podľa zák. č. 58/1969 Zb. (absencia kritérií pre rozsah). Nemožno pritom opomenúť, že v novom zák. č. 514/2003 Z. z. boli zákonodarcom nastavené kritériá pre žalobcu výhodnejšie. Súd prvej inštancie podľa neho nepochybil ani pri priznaní náhrady škody na zdraví (§ 20 zákona č. 58/1969 Zb., § 444 Občianskeho zákonníka). Odvolací súd poukázal na to, že žalobca predložil odborný posudok znalca, ktorým jednak preukázal, že škoda na zdraví vznikla v príčinnej súvislosti s trestným stíhaním, jednak rozsah nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia. Na záver dodal, že skutočnosť, že žalobca sa začal na zdravotné ťažkosti spočívajúce so psychiatrickým ochorením liečiť až v roku 2010 po skončení trestného stíhania, nespochybňuje podľa odvolacieho súdu závery znalca, že boli vyvolané trestným stíhaním, osobitne väzbou.

3. Proti potvrdzujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu o náhrade nemajetkovej ujmy podala žalovaná dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Pokiaľ ide o procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP mala za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na nedostatočných a nesprávnych skutkových zisteniach. Rozhodnutie odvolacieho súdu považovala zároveň za nedostatočne odôvodnené vo vzťahu k priznanej náhrade škody na zdraví. Odvolací súd sa podľa nej nevysporiadal ani s námietkami žalovanej ohľadom dôveryhodnosti a relevantnosti znaleckého posudku č. 5/2012,

nevyjadril sa ani k oprávnenosti znalca stanoviť bodové ohodnotenie poškodenia zdravotného stavu žalobcu a k namietanej nesprávne priznanej výške náhrady škody na zdraví. Nesprávne právne posúdenie veci v súvislosti s dovolacím dôvodom v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP žalovaná videla pri riešení právnej otázky určenia primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy po zohľadnení jednak iných hmotnoprávných predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, jednak judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúcej sa obdobných prípadov. Podľa jej názoru odvolací súd pri jej riešení nezohľadnil iné právne predpisy upravujúce finančné kompenzácie za spôsobené ujmy, ale ani relevantné rozhodnutia ESLP. V obdobných konaniach o náhradu škody a nemajetkovej ujmy nemožno priznávať neprímerané sumy, výška ktorých by v konečnom dôsledku bagatelizovala nároky priznávané podľa zákona č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (ďalej len „zákon č. 215/2006 Z.z.“). Ujma spôsobená stratou života predstavuje najzávažnejší dôsledok, za ktorý zákon priznáva maximálnu výšku náhrady nemajetkovej ujmy a takáto ujma nemôže byť odškodňovaná sumou neporovnateľne nižšou ako v prípade ujmy na cti alebo povesti fyzickej osoby. Mala za to, že napadnutý rozsudok znamená odklon od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorú predstavujú rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 6MCdo/15/2012, 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, 3Cdo/7/2017, 3Cdo/19/2018. Z týchto dôvodov žalovaná navrhla rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a podľa § 450 CSP vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie odmietnuť ako neprípustné, resp. ako nedôvodné zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. b/ CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

6. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

7. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

8. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho

súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (písm. a), ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu (písm. b), strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník (písm. c), v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie (písm. d), rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd (písm. e), alebo súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (písm. f).

10.1. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

10.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalovanej, že v konaní došlo k nej tvrdenej vade zmätočnosti.

11. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11.2. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava odvolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

12. V neposlednom rade dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Rovnako je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

13. Žalovaná v dovolaní namietala, že sa odvolací súd nevysporiadal s viacerými, pre vec podstatnými a závažnými jej odvolacími námietkami. Nevysporiadal sa s námietkami žalovanej ohľadom dôveryhodnosti a relevantnosti znaleckého posudku č. 5/2012.

13.1. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svoju procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

13.2. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou

navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13.3. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

13.4. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom, či mimosporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1ECdo/10/2014, 3Cdo/146/2013). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu treba pojem „procesný postup“ súdu vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

13.5. Za zmatečnosťnú vadu v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP dovolateľka označila nedostatok dôvodov - nepreskúmateľnosť napadnutého odvolacieho rozhodnutia. Podľa názoru vec prejednávajúceho senátu konanie pred odvolacím súdom takouto vadou postihnuté nebolo. I keď nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok jeho riadneho odôvodnenia je takým nesprávnym procesným postupom, ktorý je spôsobilý znemožniť sporovej strane, aby uplatňovala svoje procesné práva v takej miere, že to má za následok porušenie práva na spravodlivý proces, v prejednávanej veci o taký prípad nešlo. Dovolaním napádaný rozsudok totiž uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu k prerokovanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Dovolateľka preto nedôvodne argumentovala, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné; pričom za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom.

13.6. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, o ktoré ide napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie.

13.7. V súvislosti s nedôvodnou námietkou dovolateľky, že odvolací súd sa nezaoberal jej odvolacími argumentmi dôležitými pre rozhodné posúdenie veci, dovolací súd uvádza, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je aj právo účastníka konania, resp. strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením práva a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania (stranou sporu), ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (napr. IV. ÚS 115/03, či III. ÚS 60/04). Túto požiadavku zvyrazňuje vo svojej judikatúre aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý v tejto súvislosti najmä uvádza: „Právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad.“ (napr. Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, či rozsudok vo veci

Ruiz Torija c. Španielsko a Hiro Balani c. Španielsko, oba z 9. decembra 1994, Annuaire, séria A č. 303 A a č. 303 B).

13.8. Pokiaľ žalovaná namieta dôveryhodnosť znaleckého posudku a zároveň za procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP považuje nesprávny právny záver súdov nižších inštancií, či nesprávne vykonávanie dokazovania, či obstarávanie skutkových podkladov v procese zisťovania skutkového stavu, dovolací súd uvádza, že nesprávne posúdenie veci (nesprávne vyriešenie niektorej právnej otázky súdom), nemožno považovať za vadu zmätočnosti. To isté platí aj pre námietku o nesprávnom zistení skutkového stavu, či o nesprávnom hodnotení dôkazov. Dokazovanie je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa týka žaloba, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd nie je v civilnom sporovom konaní viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky nimi navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie o tom, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vecou súdu, nie procesných strán. Pokiaľ súd v priebehu civilného konania nevykoná všetky navrhované dôkazy alebo vykoná iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za vadu zmätočnosti (viď R 125/1999). V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu sa ustálil názor, podľa ktorého nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neutržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

14. Žalovaná v ďalšej časti podaného dovolania podala dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Podľa jej názoru rozhodnutie odvolacieho súdu a to v súvislosti s posúdením „otázky aplikácie zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi vo vzťahu k primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb. v spojení s čl. 5 ods. 5 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd s ohľadom na zásadu spravodlivého zadosťučinenia“. Poukázala na rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, 6MCdo/15/2012, 3Cdo/17/2017 a 3Cdo/19/2018, od ktorých sa malo napadnuté odvolacie rozhodnutie odkloniť.

14.1. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

14.2. Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, rozhodovacia prax dovolacieho súdu sa ustálila na tom, že je procesnou povinnosťou dovolateľa v dovolaní výslovne uviesť právne posúdenie odvolacieho súdu, ktoré považuje za nesprávne, konkretizovať, ako podľa jeho názoru mal odvolací súd konkrétnu právnu otázku správne vyriešiť, a zároveň musí špecifikovať ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa mal podľa jeho názoru odvolací súd pri svojom rozhodovaní odkloniť (R 83/2018).

14.3. Pre právnu otázku v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Aby mala dovolateľom nastolená otázka relevantný význam v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, musí byť riešená odvolacím súdom a odvolací súd na jej riešení musel založiť svoje rozhodnutie.

14.4. Samo tvrdenie, že odvolací súd s a riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ešte nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP; relevantným je až zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k dovolateľom tvrdenému odklonu skutočne došlo. Dovolací súd preto pristúpil k posúdeniu, či je opodstatnená argumentácia dovolateľky o odklone odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

14.5. Dovolateľka videla odklon pri riešení uvedenej otázky od viacerých rozhodnutí dovolacieho súdu.

14.6. V rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012 dovolací súd dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o

neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, obdobných veciach; v tomto rozhodnutí dovolací súd poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok EŠLP zo 17. júla 2012 (v prípade Winkler proti Slovenskej republike). Predmetným zrušujúcim rozhodnutím ale nebol vyslovený záväzný právny názor, pretože v ňom došlo k zrušeniu rozhodnutia odvolacieho súdu pre jeho nepreskúmateľnosť, a teda je zrejmé, že sa v uvedenom konaní neriešila otázka primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy.

14.7. Najvyšší súd v ďalšom žalovanou označenom rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012 dospel k záveru, podľa ktorého určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z.z., v zmysle ktorého, v prípade že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania. Aj z uvedeného rozhodnutia vyplýva, že v tomto nebol vyslovený záväzný právny názor a preto nedošlo k odklonu v zmysle uvedenej dovolacej vady § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

14.8. Odklon v posúdení primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy videla dovolateľka aj od rozhodnutia najvyššieho súdu z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018, z ktorého vyplývalo, že priznaná náhrada nemajetkovej ujmy nemá byť vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obe trestných činov, čo predstavuje 50-násobok minimálnej mzdy v Slovenskej republike. Podľa názoru dovolacieho súdu teraz posudzovaný nezákonný postup a nezákonné rozhodnutia, za ktoré zodpovedá štát sa udiali ešte v roku 1997 - 1998, za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb., ktorý žiadne obmedzenia náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch nepoznal (viď nález ústavného súdu III. ÚS 754/2016). Tento zákon neupravoval náhradu (a teda ani jej výšku) nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnymi názormi najvyššieho súdu obsiahnutými v judikáte R 13/2009, rozsudok najvyššieho súdu z 31. mája 2007, sp. zn. 4Cdo/177/2005, na ktoré žalovaná v dovolaní poukazuje a v ktorom vidí odklon.

14.9. V rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo/171/2005 najvyšší súd v podstatnom konštatoval, že i keď je výška zadosťučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkol'vek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa, a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať.

14.10. V ďalšom rozhodnutí zo 7. augusta 2018 sp. zn. 3Cdo/7/2017 najvyšší súd pri riešení predmetnej otázky poukázal na judikaturu EŠLP, podľa ktorej náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). EŠLP konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napríklad Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo). Okrem toho EŠLP vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanej vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napríklad Pu'blico - Comunicacáo Social, S. A. v. Portugalsko). Napokon EŠLP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanej za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko).

14.11. Najvyšší súd v rozhodnutí z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 13/2009, pri riešení otázky odsúdenia väzby vyslovil záver, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), i keď nárok na odsúdenie väzby vznikol podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Najvyšší súd zdôraznil, že ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. Neurčité právne pojmy v ziadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovoľnú, alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Ich aplikáciu a výklad je súd povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprímeranosti odsúdenia aj s prihliadnutím na rozsah odsúdenia v iných, prejedávanej veci obdobných veciach (najvyšší súd v tomto rozhodnutí poukázal na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike).

15. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd právnymi závermi, na ktorých založil rozhodnutie napadnuté dovolaním žalovanou, neodklonil v nastolených otázkach (otázka primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z.) od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorú v danom prípade predstavujú rozhodnutia najvyššieho súdu uvedené vyššie. Vzhľadom na to, že sa odvolací súd pri riešení uvedených právnych otázok neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalobkyne z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP nevyplýva. Najvyšší súd preto procesne neprípustné dovolanie (aj) v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

16. Výrok o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.